

Уривок №1

В абатстві чотири сади: гортулус, город, на якому ростуть овочі для повсякденного споживання, гербураліус, де ростуть лікарські рослини, сад троянд і бібліотека.

Цього ранку я зустрів садівника брата Клементя, худорлявого чоловіка зі світлою шкірою і блакитними очима кольору такого змитого, що вони здавалися майже білими. Він був зайнятий тим, що зрізав трави і потім швидко клав їх маленькими пучечками у плетений кошик. За ним слідував кіт, відстаючи на кілька кроків.

Брат Клемент привітався зі мною кивком голови, не зупиняючи роботи, а я далі роздивлявся сад. Цей город посеред неба, посеред моря нагадав мені ту казку, яку розказала Анна, про древній Вавилон, місто підвісних садів, у яких росли помідори і квіти, що розкривалися лишень за повні.

Про брата Клементя кажуть, що він трохи несповна розуму. У Богові він любить акт творіння і найсумірніших із творінь його — рослини. Його молитви називаються *молодило, звіробій, квасоля*. Можливо він і співає фальшиво, та саджає справно. Дерев'яні ящики з городиною рівненько вишикувалися в ряд, в кожному два-три види, які добре співіснують разом. Здається, він може визначити рослини на дотик, якщо не виключно за смаком або запахом. Роберт каже, що він інстинктивно знає, де посіяти насіння, яке йому дають ченці чи приносять у дар подорожні й прочани, і точно знає, яке потребує для росту багато води, а яке полюбляє сонце. Здається, що усяка церемонія для нього — маленьке випробування; він повертає обличчя до дверей, поки звучать священні слова, потихеньку вичищає землю з-під своїх нігтів. І щойно лунає «*Ідіть з миром*», він першим зривається на ноги і поспішає до своїх насінин і стручечків.

Я попросив дозволу відвідати склеп, куди й відвів мене брат Максиміліан. Опісля спуску численними сходовими маршами, при чому останні були витесані власне у скелі, потрібно було штовхнути важку ступку дверей, яка зачинилася за нами, наче закрила вхід до могили. У зануреній у темряву залі пахло вогкістю, мохом і пліснявою. Не було ніякого іншого світла, окрім племінців наших свічок, що тремтіли на протязі, який узявся не знати звідки, і окреслювали кружала жовтого світла на пальцях і обличчях, а коли досягали стін, то золото, мідь, бронза потроху темнішали — аж поки

не ставали кольору чорного шовку.

На кам'яних плитах лежали десятки ретельно укладених черепів, наче ріпа в погребі на зиму. Плечові, гомілкові й стегнові кістки лежали купами внизу. Коли розглядав їх, мав відчуття водночас дивне і звичне, як тоді, коли занурюєш свій погляд в очі kota. Та не можна навідати мертвих, щоб потім — після повернення до живих — не сплатити за це. Тепер я вже не можу дивитися на старця і не помічати кістки під шкірою, очниці й дірку носа.

Святі реліквії зберігають в іншому місці. А в цих кістяках немає нічого надзвичайного. Усі вони належали чоловікам, тому що селяни і селянки поховані трохи нижче, на малесенькому кладовищі. Розглядаючи найближчі черепи, я все ж помітив кілька, які були набагато меншими. Послушники спали тим же сном, що й усі інші.

Уривок №2

Щодня ми з донькою ходимо пустельними вулицями Утремонта, відданими літу. Золотаве і порохняве світло, нерухомі дерева, зовсім поруч вимальовується Королівська гора, Монт-Роаяль, нам не чути голосів її птахів.

Ми ще не знаємо, чи залишимося тут, а чи переберемося (чи надовго? якщо ж ні, то на скільки часу?) до Бостона, тож в мене таке враження, що ми вже відбули, але так нікуди й не дісталися, відчуття невизначеності, яке не полишає мене навіть уві сні. Я шукаю місце, де можна зупинитися, перепочити нам обом.

Ми зупиняємося на хвилину, щоб кинути хліба качкам. Малюки ростуть просто на очах, вони вже майже такі, як їхня мати, скоро самці змінять окрас пір'я, а щойно похолоднішає вони відлетять. Я питаюся, чи то ті ж самі повертаються щороку; так, якщо вони як лососі, запам'ятовують місце, де вперше побачили світ. Моя доня народилася за три квартали звідси, на четвертому поверсі 9-го блоку в госпіталі Сент-Жюстін, на початку зими, за тиждень до Різдва.

У кінці літа — ми на узбережжі в штаті Мен. Хвилі тільки-но прокотилися по пляжу, змушуючи до кульбтів камінчики і мушлі, які легко зіштовхуються один з одним, наче їх хтось струшує в долоні.

Щось шепочеться в невеликих озерцях води, калюжі небесного відображення, того ж кольору, що й море вдалині. Там плаває троє качок, дві казарки, одна хмаринка. Вітер з моря пахне сіллю і водоростями, вапняковий дух мушель, що дійшов із глибини віків. Чапля, від ніг і до дзьоба, стоїть якийсь час нерухомо в озерці, по коліна в воді, перш ніж зі швидкістю блискавки пірнути і поцілити власне відображення. Великими вивіреними кроками вона проникає у все тісніші відгалуження — пальці моря, між очеретами і калюжами хмар.

Із приходом ночі не чути нічого, окрім шепотіння хвиль і металічного співу жаб у темряві. Зовсім поряд, хоча й непомітне ні з дороги, а ні з пляжу, знаходиться кладовище, на яке можна потрапити через дірку в огорожі: з десятків надгробків, хитких і стертих роками, що минули, пасажири судна, яке відпливло з Бостона в липні 1907 року і затонуло тут, недалеко від берега. Поміж них — Лідія Гарвер, молода дівчина, яка поїхала до великого міста купити собі посаг на весілля, що мало відбутися

незабаром, її привид і досі повертається на ці землі, що належали її родині.

Мій час раніше повністю належав мені і книжкам. Сьогодні ж кожна хвилина витрачена на читання чи писання, то хвилина, яку я не проводжу з моєю донею: писання відтепер супроводжується поспішністю й огидним почуттям провини. Це час, який в неї краду, якого не повернути, який треба було б присвятити їй, і який я ніколи вже не проведу з нею. Після її народження я ловлю себе на тому, що думаю недоконаним видом і умовним способом, формами, які свідчать про те, що речі сприймаються з міркувань відмінних від тих, коли висловлюються нормально: завтра непевне і сприймається як минуле, а вчора — як можливість, часто втрачена.

Вона спить. Потрібно було б скористатися нагодою, щоб писати. Та я лише гублюся в шумовинні хвиль. Мені хочеться витягтися на піску, залишатися так аж до ночі, дозволити відпливу віднести мене.

